

deze derde categorie hooger is dan de gemiddelde; een feit, dat zijn verklaring daarin vindt, dat een door een verdachten hond gebetene zich gewoonlijk niet dadelijk laat behandelen, maar eerst wacht, totdat hij weet, of de hond wel werkelijk dol was, en daar dit in vele gevallen toch niet blijkt, en het dralen zijn kans van te sterven verhoogt, draagt hij tot het hooge sterftecijfer in deze categorie bij.

Ook hier blijkt op nieuw het gevaarlijke van wonden in het gelaat; de mortaliteit was hier viermaal grooter dan bij wonden aan de hand, achtmaal grooter dan bij wonden aan den romp of de beenen.

In Frankrijk is rabies vooral frequent in de zuidelijke departementen bij de gewestgenooten van Tartarin, maar het verslag geeft enkele feiten waaruit men moet opmaken, dat het politie-toezicht in dezen veel vermag en de ziekte onder de honden zich daar uitbreidt, waar het toezicht laksch is. Vreemdelingen stellen zich minder onder behandeling, dan in den beginne, het gevolg van de oprichting, in vele landen, van vaccine-stations. Voor Nederland is dat wel niet noodig, daar sedert het begin der inentingens slechts 28 Hollanders zich te Parijs hebben laten behandelen.

En wat den tijd van het jaar betreft, blijkt uit deze statistiek weer, dat het een mythe is, dat de honden bij voorkeur in de hondsdagen dol worden; integendeel vielen in de laatste drie jaren, ook afzonderlijk genomen, de maxima in Mei en Februari en nam het aantal gevallen van Mei tot October geregeld af.

Dat men, na door een verdachten hond te zijn gebeten, wel doet, die inspuitingen te laten doen, volgt uit een mededeeling in hetzelfde nummer van ROUX en NOCARD, waar experimenten worden medegedeeld waaruit blijkt, dat bij honden, die in het oog (aan den kop) geïnfecteerd waren, het speeksel minstens 3 dagen virulent kan zijn voor zich een enkel verschijnsel van rabies vertoont.

FOKKER.

I N G E Z O N D E N.

Wel.Ed. Gestr. Heer!

Hoe gaarne ik het ook zou willen, toch mag ik u het laatste woord niet laten. Dat verbazing over uwe vermeende ontdekking, dat we het eigenlijk in hoofdzaak eens zijn, u ten slotte zelfs de mogelijkheid doet veronderstellen, dat u zelf een scepticus zoudt zijn, die aan een onbewezen waarheid twijfelt, meen ik als een hoffelijkheid te moeten beschouwen en als zoodanig te moeten waardeeren. Maar toch mag ik mij uwe eigenaardige voorstelling van feiten niet laten aanleunen. Wanneer gij de leer der haematocyten binnen haar eigen gebied terugwijst, ziet gij immers voorbij, dat, ofschoon er wel haematocyten zijn en door mij daaromtrent een hypothese is geopperd, een zoodanige leer hoogstens in uwe fantasie bestaat. Dit geldt niet van de leer der heterogene, want die bestaat in werkelijkheid, maar toch dwaalt gij ook hier, wanneer gij meent, dat ik van die leer een wapen tegen de bacteriologie zou hebben

gemaakt of dat zou willen doen. Wat toch zou mij, die mijn leven met bacteriologische onderzoekingen doorbreng, er toe bewegen de bacteriologie te bestrijden? Het eenige waar ik naar streef en — in magnis voluisse sat est — is aan die bacteriologie betere grondslagen te geven, dan zij nu heeft. Thans rust die wetenschap uitsluitend op de willekeurige hypothese, dat bacteriën actueele bionten zouden zijn. Ik heb daarnaast de hypothese gesteld, dat het slechts partiëele bionten zijn en verklaard, dat voor mij de weegschaal naar de tweede hypothese overslaat. Maar de bacteriologie bestrijden, daar heb ik nooit aan gedacht. Wat ik bestrijd is de wijze waarop de meerderheid der bacteriologen voorbijziet, dat hun leer slechts op een hypothese gegrondvest is en de schijn aanneemt, alsof zij het absurd vindt, dat men verlangt, dat voor die hypothese het bewijs wordt geleverd; wat ik bestrijd is de overdrijving, waarmede men de bacteriologie voorstelt als het nieuwe licht, dat al het andere door zijn glans zou verblinden en alles wat met infectie-ziekte in verband staat voldoende zou verklaren; is eindelijk het streven van de meesten van hen, die zich bacteriologen noemen, om de wetenschappelijke feiten, die daarvoor slechts eenigszins vatbaar zijn, in het keurslijf van haar dogma te persen en de andere waarmede dat niet gelukt, eenvoudig te ignoreeren.

Ik twijfel niet WelEd. Gestr. Heer of wanneer gij u eens een reeks van jaren in de bacteriologie zult hebben bewogen en vooral daarin vele eigen onderzoekingen zult hebben verricht, gij aan mijn zijde zult staan. Gij zult misschien de hypothese der actueele bionten voor waarschijnlijker blijven houden dan die der partiëele, mogelijk ook zal er dan een derde hypothese zijn, die het van de beide eersten in waarschijnlijkheid wint, maar gij zult met mij erkennen, dat wij er nog verre van af zijn, het infectie-proces te begrijpen en u met mij ergeren aan het doctrinarisme, dat in deze wetenschap, meer dan in een andere heerscht.

Op dit oogenblik denkt gij nog anders, ten minste, uwe uitlating over de plasmodiën riekt wel een weinig naar de lamp.

Uwe opmerking over levende *oplossingen* ga ik voorbij. Als een bacterie door heterogenese ontstaat is het onverschillig of die uit vaste dan wel uit vloeibare (oplosbare) eiwitstof geboren wordt en over woorden twisten zal toch wel uwe bedoeling niet zijn.

Met verschuldigde hoogachting,
Den WelEd. Gestr. Heer M. STRAUB te Utrecht.

Uw dienstwillige.

A. P. FOKKER.

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER GENEESKUNST.

Aan de Leden.

De ondergeteekende heeft de eer te berichten, dat bij hem is ontvangen onderstaande missive met de daarin vermelde Congres-programma's en Tentoonstellings-voorwaarden.